

ความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการวางแผนในการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก ปี 2550 : กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ตำบลเหล่าหมี อำเภอคอนตาล จังหวัดมุกดาหาร

The readiness of Tambon Administration Organization as Planning for Prevention and Control of Dengue Hemorrhagic Fever in tumbon Laomee Dontan District Mukdahan Province, 2007

กิริณี ปางศ์ *
พรชัย เหล่าสิงห์ *

บทคัดย่อ

การศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพร้อมด้านความรู้ ด้านทัศนคติ และความพร้อมด้านการปฏิบัติในการวางแผน ป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออกขององค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าหมี อำเภอคอนตาล จังหวัดมุกดาหาร เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ดำเนินการระหว่างวันที่ 15-17 มีนาคม 2550 โดยผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาเป็นบุคลากร ขององค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าหมี เป็นคณะกรรมการบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 18 คนดำเนินการระหว่างวันที่ 15-17 มีนาคม 2550 โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม ตีความตามเนื้อหาสาระและจัดหมวดหมู่

ผลการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าหมี มีความพร้อมด้านความรู้ด้านการวางแผนน้อย โดยคณะกรรมการจัดทำแผนขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ด้านความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและ

ควบคุมโรคไข้เลือดออกนั้น อบต. มีความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกและการป้องกันควบคุมโรคดี ด้านทัศนคติ ยังไม่มีความพร้อมเกี่ยวกับการวางแผน ส่วนทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อบต. มีทัศนคติว่า ประชาชนยังขาดความรู้ และไม่ให้ความร่วมมือในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก และไม่พึ่งตนเอง ความพร้อมด้านการปฏิบัติ การวางแผน อบต. ไม่มีความพร้อมด้านการปฏิบัติโดยที่คณะกรรมการจัดทำแผนบางส่วนเท่านั้นที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผน มีการจัดทำประชาคมแต่ประชาชนยังให้ความสำคัญเข้าร่วมน้อย แสดงความคิดเห็น และให้ความสำคัญกับการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกน้อย ชาวบ้านให้ความสำคัญกับความจำเป็นด้านโครงสร้างพื้นฐานเช่นต้องการถนน ระบบประปาหมู่บ้าน ความยากจน ถ้าเจ็บป่วยก็มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและอสม.ดูแลอยู่แล้ว ขาดความตระหนักและความร่วมมือในการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย

อบต.ควรให้ความสำคัญในการทำประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อค้นหาและความต้องการของชุมชน ประสานงานและให้ชุมชน ผู้นำชุมชน อสม. และหน่วยราชการที่

* สำนักงานสาธารณสุขอำเภอคอนตาล จังหวัดมุกดาหาร

เกี่ยวข้องกับทราบเพื่อร่วมกันจัดทำแผน เจ้าหน้าที่ สาธารณสุข ต้องรายงานข้อมูลสถานการณ์การเกิดโรคไข้เลือดออก ผลการสำรวจลูกน้ำยุงลาย ให้องค์การบริหารส่วนตำบล ทราบทุกเดือนและดำเนินการร่วมกับอบต.รณรงค์ให้ความรู้ ประชาชนเน้นการมีส่วนร่วมในการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ ยุงลายอย่างต่อเนื่อง ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้ เลือดออกที่ยั่งยืน

Abstract

The purpose of this study were readiness Of Tambon Administration Organization about knowledge, Attitude and performance as planning for Prevention and Control Of Dengue Hemorrhagic Fever in Tambon Laomee, Dontan District, Mukdahan Province. In the qualitative study, the data were collected of committee for making development planning and member from Tambon Administration Organization, 18 representatives in each group, on 15-17 March 2007. The data were grouped according to contents and were analyzed. Result show that readiness of Tambon Administration Organization has had less in knowledge and understanding for planning and coordinate with local Administration. The knowledge was good for Prevention and Control of Dengue Hemorrhagic Fever. The attitude for planning were no readiness, there was the people still have had less knowledge and did not have community participation problem solving on Prevention and Control Of Dengue Hemorrhagic Fever. About performance for planning were no readinesses. The committees have been managed; they were had meeting, but the residences that lived in the community have not still to joint with them yet. They have just interested in the base of structured, such as: road, water supply poor people be necessary for them. If they are sick, they have health offices and health volunteers looked after them.

Tambon Administration Organization should to be seen that necessary in community, leader in village and past of government com to sharing to mark the plan. The residences are sharing to control mosquito larva continuously for Prevention and Control of Dengue Hemorrhagic Fever will be lasting.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรคไข้เลือดออก ซึ่งมียุงลายเป็นพาหะนำโรค โรคไข้เลือดออกเริ่มมีรายงานเกิดขึ้นประปรายมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2492 และเกิดระบาดใหญ่เป็นครั้งแรกที่ประเทศฟิลิปปินส์ในปี พ.ศ. 2497 ปัจจุบันโรคไข้เลือดออกยังคงเป็นปัญหาเรื้อรังของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากจำนวนผู้ป่วยที่ยังคงเพิ่มสูงขึ้นเป็นระยะๆ ทุก 3-5 ปี (กรมควบคุมโรคติดต่อ, 2544, หน้า 1) โรคไข้เลือดออกเกิดขึ้นได้กับทุกคนทุกเพศทุกวัย ทุกฤดูกาลแต่พบมากในช่วงฤดูฝนเพราะฤดูนี้จะมีน้ำขังตามภาชนะต่างๆ มากขึ้น ทำให้เกิดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายมากขึ้น จึงทำให้โรคไข้เลือดออกแพร่กระจายในชุมชนได้อย่างรวดเร็ว (กรมควบคุมโรคติดต่อ, 2541, หน้า 16-17) ผลกระทบและภาวะแทรกซ้อนจากโรคไข้เลือดออกมีความรุนแรงก่อให้เกิดการป่วยและการตาย มีผลต่อพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ หากเกิดการเสียชีวิตขึ้นจะมีผลกระทบต่อครอบครัวโดยตรงแล้วยังเป็นภาระสูญเสียที่ประมาณค่าไม่ได้ของชุมชนและประเทศชาติ สถานการณ์โรคไข้เลือดออกจังหวัดมุกดาหาร ปี พ.ศ. 2545-2549 พบผู้ป่วยอัตราป่วย 47.03, 83.07, 44.53, 46.01, 54.52 ต่อประชากรแสนคน อำเภอดอนตาลเป็นอำเภอที่พบอัตราป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกสูงกว่าภาพรวมจังหวัดจากรายงานการระบาดของโรค ปี พ.ศ. 2545-2549 พบว่า มีผู้ป่วยด้วยไข้เลือดออก 18, 28, 27 และ 13 ราย ตามลำดับ คิดเป็นอัตรา 42.16, 65.56, 63.22 และ 30.43 ต่อประชากรแสนคน ไม่มีรายงานผู้ป่วยตาย จากสถิติการป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกของตำบลเหล่าหมี อำเภอ ดอนตาล 5 ปีย้อนหลัง ตั้งแต่ปี พ.ศ.2545-2549 พบ

อัตราป่วยต่อแสนประชากร ดังนี้ 12.56, 12.30, 12.30, 12.26 และ 86.23 ตามลำดับ คาดว่าจะมีการระบาดเกิดขึ้นในปีต่อไป

การแก้ไขปัญหาการระบาดของโรคไข้เลือดออก ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังหลายฝ่าย โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งเป็นองค์กรท้องถิ่นที่ได้รับการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2537 การที่ อบต. จะดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกได้นั้นต้องมีการบริหารจัดการที่ดีด้วยโดยเฉพาะเรื่องการวางแผน เนื่องจากการวางแผน เป็นอันดับแรกของกระบวนการบริหารจัดการ (Primacy of Planning) (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น 2546: 6) ทั้งนี้เพราะการวางแผนจะเป็นตัวสนับสนุนให้งานด้านอื่นๆ ดำเนินไปด้วยความสอดคล้อง ดังนั้น การดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกให้มีประสิทธิภาพ อบต. ต้องมีความรู้ และทัศนคติในการวางแผนที่ดี จากเหตุผลและความเป็นมาดังกล่าวจึงได้ทำการศึกษาในตำบลเหล่าหมี อำเภอคอนตาล จังหวัดมุกดาหาร เพื่อนำผลของการศึกษาไปใช้ในการส่งเสริมและปรับปรุงการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพร้อมด้านความรู้ด้านการวางแผนการดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกขององค์การบริหารส่วนตำบลในตำบลเหล่าหมี อ.คอนตาล จ. มุกดาหาร
2. เพื่อศึกษาความพร้อมด้านทัศนคติด้านการวางแผนการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกขององค์การบริหารส่วนตำบลในตำบลเหล่าหมี อ. คอนตาล จ.มุกดาหาร
3. เพื่อศึกษาความพร้อมด้านการปฏิบัติด้านการวางแผนในการป้องกันและการควบคุมโรคไข้เลือดออกขององค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าหมี อ. เหล่าหมี จ. มุกดาหาร

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้กำหนดขอบเขตของการศึกษาเฉพาะพื้นที่ตำบลเหล่าหมี อำเภอคอนตาล จังหวัดมุกดาหาร ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการบริหารส่วนตำบล ในการจัดทำแผนพัฒนาของอบต. ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2546 เนื้อหาของการศึกษา ในการศึกษาความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในครั้งนี้ศึกษาความพร้อมด้านความรู้ ด้านทัศนคติและการปฏิบัติ เกี่ยวกับการทำแผนป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกซึ่งศึกษากระบวนการจัดทำแผน ได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการ การประชาคม การพิจารณาแผน และศึกษาว่า อบต. มีการจัดทำแผนการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกไว้ในแผนพัฒนา อบต.

นิยามศัพท์เฉพาะ

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หมายถึง คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

ความพร้อม หมายถึง ความพร้อมด้านความรู้ ด้านทัศนคติ และด้านการปฏิบัติด้านการวางแผนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกขององค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าหมี อ.คอนตาล

ความพร้อมด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนและป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับ ความจำ ความเข้าใจ การเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2546 ได้แก่ ประเภทของแผน การแต่งตั้งคณะกรรมการประชาคม และขั้นตอนการจัดทำแผน และการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ได้แก่ วิธีการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก และบทบาทหน้าที่การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

ความพร้อมด้านทัศนคติต่อการจัดทำแผนและป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก หมายถึง การแสดงออกถึงท่าทีความรู้สึกรู้สึกที่ตอบสนองต่อการจัดทำแผนป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกและแก้ปัญหาในลักษณะสนับสนุนหรือต่อต้าน

ความพร้อมด้านการปฏิบัติด้านการจัดทำแผน หมายถึง การจัดทำแผน การพิจารณาแผนและการประเมินผลการดำเนินงาน และขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน การจัดทำแผนตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2546

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในตำบลเหล่าหมี อ.ดอนตาล จ.มุกดาหาร โดยวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) โดยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

พื้นที่ศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกพื้นที่แบบเจาะจง (Purposive sampling) คือ ตำบลเหล่าหมี อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร ศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าหมี ซึ่งประชากรในการศึกษาค้นคว้าทั้งหมด 18 คน ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารส่วนตำบล จำนวน 8 คนและ สมาชิกการบริหารส่วนตำบล จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น ประยุกต์จากแนวทางการปฏิบัติงานที่ปฏิบัติจริงในพื้นที่และจากแนวคิด เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสัมภาษณ์และการเก็บข้อมูล แนวทางการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview Guide) เป็นแนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์ที่เป็นประเด็นหลัก สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เป็นคำถามปลายเปิดมี 3 ชุดได้แก่ แบบสัมภาษณ์ด้านความรู้ แบบสัมภาษณ์ด้านเจตคติ และแบบสัมภาษณ์ด้านการปฏิบัติ ดำเนินการระหว่างวันที่

15-17 มีนาคม 2550 โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึกรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม ที่ความตามเนื้อหาสาระและจัดหมวดหมู่

ผลการศึกษา

1. ความพร้อมด้านความรู้

ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผน คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2546 ทราบว่าแผนพัฒนาตำบล มีแผน 3 ปี จะครอบคลุมทุกเรื่อง โครงสร้างพื้นฐาน ด้านวัฒนธรรมประเพณี ด้านการสาธารณสุข การควบคุมโรคติดต่อ แผนที่ให้มีแผนด้านสาธารณสุข ส่งเสริมสุขภาพ พัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมเบี้ยยังชีพคนชรา คนพิการ ส่วนขั้นตอนการทำแผน คือ เชิญคณะผู้บริหาร อบต. (คณะกรรมการบริหาร อบต.) มาปรึกษากันการทำแผน ต้องมีประชาคมชาวบ้าน ได้รับทราบปัญหาของชุมชน นำเข้าที่ประชุมเพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหา นัดกลุ่มเป้าหมายในการทำประชาคมโดยได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านประมาณร้อยละ 80 โดยจะใช้เวลาช่วงเย็น 19.00 น. เป็นต้นไป และนายกฯไปร่วมประชาคมด้วยตนเอง แต่ไม่ครอบคลุมว่า อบต. ต้องจัดทำแผนอะไรบ้าง รู้ขั้นตอนการจัดทำแผนที่ถูกต้องว่าต้องทำอะไร การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนขึ้นมาเพื่อจัดทำแผน โดยเฉพาะและทราบว่าต้องมีการจัดทำประชาคมเรื่องการจัดทำร่างแผนก่อนที่จะนำร่างแผนไปขออนุมัติในสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแล้วส่งไปศูนย์ประสานแผนอำเภอ ศูนย์ประสานแผนอำเภอให้ความเห็นชอบก็ส่งกลับมาเข้าสภาอีกที

ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก พบว่ามีความรู้เรื่องการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ผู้ให้สัมภาษณ์ให้คำตอบคล้ายกันว่า โรคไข้เลือดออกมีมูลายเป็นพาหะนำโรค อาการผู้ป่วยรู้ว่ามีไข้สูง ต่างจากไข้หวัดคือโรคไข้เลือดออกไม่มีน้ำมูก ไข้หวัดมีน้ำมูก ส่วนการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกผู้ให้สัมภาษณ์ให้

คำตอบคล้ายกัน คือ การทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ เช่น คำว่าภาษา กำจัดขยะ และใส่ทรายอะเบท และพ่นหมอกควันเพื่อกำจัดยุงตัวแก่ นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนยังรู้ว่าบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกนั้น อบต. เป็นฝ่ายให้การสนับสนุนงบประมาณ เช่น ทรายอะเบท น้ำยาเคมีพ่นหมอกควัน และเครื่องพ่นหมอกควัน เป็นต้น

2. ความพร้อมด้านทัศนคติ

พบว่าทัศนคติค่อนข้างดีต่อการจัดทำแผน โดยผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความเห็นใกล้เคียงกัน คือเห็นด้วยว่าก่อนวางแผนการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกต้องรวบรวม ข้อมูล ปัญหาการดำเนินงาน และความต้องการของประชาชนเพื่อประกอบการวางแผน การจัดทำแผนป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกจะต้องกำหนดไว้ในแผนพัฒนา อบต. ทุกปี ไม่เห็นด้วยที่จะทำแผนไว้เฉพาะปีที่มีการระบาดเพราะไม่รู้ว่าโรคจะระบาดเมื่อไหร่ และต้องประสานงานกับเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย ผู้นำชุมชน อสม. เป็นต้น และต้องประเมินผลงานทุกขั้นตอน ดูการเกิดโรคไข้เลือดออก ดูจำนวนยุง และการใช้จ่ายงบประมาณที่ใช้ไปเท่าไร เหลือเท่าไร พอหรือไม่อย่างไรเพื่อปีต่อไปจะได้เพิ่มหรือลดให้เหมาะสม

ทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องโรคไข้เลือดออก พบว่า อบต. มีทัศนคติต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย เช่น การคว่ำภาชนะไม่ให้มีน้ำขัง และการใส่ทรายอะเบทกำจัดลูกน้ำยุงลาย ส่วนการพ่นหมอกควันใช้ฆ่ายุงตั้งแต่ และใช้เมื่อระบาด เป็นต้น อบต. มีทัศนคติต่อประชาชนว่าประชาชนยังขาดความรู้และไม่ให้ความร่วมมือในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ถ้าประชาชนมีความรู้ และให้ความร่วมมือปัญหาโรคไข้เลือดออกจะลดลง และ อบต. มีทัศนคติต่อบทบาทหน้าที่ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกว่า อบต. เป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุนเรื่องงบประมาณและพร้อมให้การสนับสนุน ส่วนเรื่องปฏิบัติเป็นหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุข และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

จะเห็นว่า อบต. มีทัศนคติที่ไม่เหมาะสมต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ถึงแม้ว่าจะมีทัศนคติ

ที่ดีต่อการใช้ทรายอะเบทแต่ อบต. มีความคิดเห็นไปในทางที่ อบต. จะนำไปสู่การปฏิบัติได้น้อย โดยมองว่าประชาชนไม่ตระหนัก เจ้าหน้าที่สาธารณสุขไม่ให้ความรู้แก่ประชาชน แต่ในขณะที่ อบต. เองยังไม่ร่วมมือปฏิบัติ เพราะคิดว่าเป็นเพียงผู้สนับสนุนงบประมาณเท่านั้น

3. ความพร้อมด้านการปฏิบัติด้านการวางแผน

อบต. มีการตั้งคณะกรรมการจัดทำแผน แต่กรรมการการดังกล่าวไม่ได้เป็นผู้จัดทำแผน ผู้ที่ทำหน้าที่จัดทำแผนคือ คณะกรรมการบริหาร และ อบต. ไม่มีการประชุมประชาคมหมู่บ้านแต่เป็นการประชุมเพื่อเสนอปัญหาและความต้องการเท่านั้น ซึ่งปัญหาเหล่านั้นส่วนหนึ่งได้มาจากการสอบถามสมาชิก อบต. ประจำหมู่บ้านนั้นๆ ส่วนเรื่องการศึกษาแผน อบต. ไม่ได้มีการวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุและจัดอันดับความสำคัญจากสิ่งที่ปรากฏให้เห็น เช่น ถนน คลอง เป็นต้น ส่วนเรื่องการประชุมเน้นที่อบต. ประเมินเฉพาะงบประมาณที่ใช้ไปเท่านั้น

ปัญหาอุปสรรค

ประชาชนขาดความรู้ ขาดความตระหนัก และความร่วมมือ ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือในการจัดทำแผน เมื่อเชิญมาประชุมแล้วประชาชนไม่มา สาธารณสุขประชาสัมพันธ์ และสร้างความเข้าใจในการใช้เครื่องพ่นหมอกควันไม่มากเท่าที่ควรและ งบประมาณในการดำเนินงานไม่เพียงพอ

สรุปอภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. ความพร้อมด้านความรู้เกี่ยวกับการวางแผน การดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของ องค์การบริหารส่วนตำบลนั้น อบต. ยังมีความพร้อมด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผน มีการแต่งตั้งคณะจัดทำแผน มีการทำประชาคม แต่ไม่รู้ว่า อบต. ต้องทำแผนอะไรบ้าง ไม่รู้ขั้นตอน ถึงแม้ว่าคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผน พัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีความรู้เกี่ยวกับการทำแผนมากกว่าโดยรู้รายละเอียด ขั้นตอน วิธีการ และวัตถุประสงค์ของการจัดทำแผน เช่นเดียวกับสมาชิกสภา

ปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนของราชการบริหารส่วนภูมิภาค และรัฐวิสาหกิจ และตัวแทนจากภาคประชาชนในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการประสานงาน และบูรณาการ รวมทั้งสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานท้องถิ่น การประชาคมชาวบ้าน มาประชุมบ่อย ผู้มาร่วมมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นน้อย เสนอปัญหา ซึ่งตามความหมายของประชาคมตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยกาจัดทำและประสานแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2546 คือ การรวมตัวกันของชุมชน องค์กรภาครัฐ เอกชน และประชาชน เพื่อรวมกันแก้ไขปัญหาหรือกระทำบางอย่างให้บรรลุวัตถุประสงค์ภายใต้ระบบการจัดการที่มีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ซึ่งการจัดองค์กรให้เป็นไปตามสภาพที่ราชการกำหนด

ความรู้ด้านวิธีการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อบรม. มีความรู้ และเข้าใจวิธีการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ไม่รู้บทบาทที่แท้จริง รู้เพียงว่าเป็นผู้ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ส่วนด้านการปฏิบัติ อบรม. เข้าใจว่าเป็นหน้าที่ของสาธารณสุข ซึ่ง อบรม. ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กำหนดอำนาจหน้าที่ของ อบรม. ต้องปฏิบัติ และนโยบายการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ระบุเรื่องการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อซึ่งเป็นภารกิจหนึ่งที่ อบรม. ต้องปฏิบัติ

2. ความพร้อมด้านเจตคติเกี่ยวกับการวางแผนการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น อบรม. ยังไม่มีความพร้อมด้านทัศนคติเกี่ยวกับการวางแผน ดังจะเห็นได้จากทัศนคติของคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเรื่องการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผน ไม่มีแต่งตั้งข้าราชการหรือหน่วยงานอื่นเป็นคณะกรรมการ เนื่องจากเห็นว่าเป็นคนนอกพื้นที่ทำงานชั่วคราวซึ่งไม่รู้และไม่เข้าใจปัญหาดีเท่ากับคนในพื้นที่เอง เช่นเดียวกับความคิดเห็นของคณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล คิดว่าผู้ก่อตั้งเป็นคณะกรรมการจะไม่ให้ความร่วมมือ ส่วนเรื่องการประชาคม คณะกรรมการจัด

ทำแผนมีทัศนคติว่าประชาชนไม่ให้ความร่วมมือขาดความตระหนัก ซึ่งไม่ตรงกับความคิดเห็นของประชาชน ต้องการมีส่วนร่วมกับ อบรม. เพื่ออรับฟังปัญหาอุปสรรคการทำงาน และเสนอปัญหาความต้องการ

ทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อบรม. มีทัศนคติว่า ประชาชนยังขาดความรู้ และไม่ให้ความร่วมมือในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก และไม่พึ่งตนเองจากที่ชาวบ้านชอบมายืมเครื่องพ่นหมอกควัน อบรม. ไปใช้บ่อย โดยมีทัศนคติที่ไม่เห็นด้วยต่อการพ่นหมอกควัน และมีทัศนคติต่อการปฏิบัติการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกไปในทางที่ดีโดยเฉพะการป้องกันโดยใช้ทรายอะเบท

3. ความพร้อมด้านการปฏิบัติในการวางแผน อบรม. ไม่มีความพร้อมด้านการปฏิบัติในการวางแผนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ดังจะเห็นได้จากการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผน อบรม. แต่งตั้งคณะกรรมการชุดนี้ขึ้นโดยไม่มีตัวแทนจากภาคประชาชน กรรมการส่วนใหญ่เลือกจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำชุมชน มีการจัดทำแผนงานโครงการด้านสาธารณสุขโดยกำหนดรายละเอียดของกิจกรรมของการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกไว้คือ จัดซื้อน้ำยาเครื่องพ่นหมอกควันกำจัดยุงซึ่งเป็นพาหะนำโรคไข้เลือดออกและจัดกิจกรรมรณรงค์กำจัดยุงลายและทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย โดยจัดตั้งงบประมาณในกิจกรรมจัดซื้อน้ำยาเครื่องพ่นหมอกควันได้มากกว่าจัดกิจกรรมรณรงค์กำจัดยุงองค์การบริหารส่วนตำบล จัดตั้งเมื่อ พ.ศ.2538 รวมระยะเวลา 9 ปี และสมาชิกสภา อบรม. มีความรู้และประสบการณ์ดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคต่างจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข อบรม. จึงมีความรู้เรื่องการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกไม่ลึกซึ้ง และขาดความชำนาญ ทำให้ อบรม. มีทัศนคติว่า อบรม. มีบทบาทเป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ดำเนินการด้านสาธารณสุขจึงมีไม่มากนัก ประกอบกับนโยบายการกระจายอำนาจด้านสาธารณสุขยังไม่ชัดเจน อีกทั้งงบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรนั้นยังมีจำกัด องค์การบริหาร

ส่วนตำบลให้ความสำคัญกับปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน และเศรษฐกิจมากกว่าปัญหาด้านสาธารณสุข การจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ยังไม่ได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์การเกิดโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ เช่น จำนวนผู้ป่วยและผู้เสียชีวิต จำนวนภานะ จำนวนแหล่งได้แก่ประชาชนไม่ตระหนักในการจัดทำแผนพัฒนาโดยไม่เข้าร่วมประชุมประชาคม ประชาชนขาดความรู้และความตระหนักในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก องค์การบริหารส่วนตำบลขาดข้อมูลสถานการณ์โรคไข้เลือดออก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

นโยบายการกระจายอำนาจด้านสาธารณสุขที่จะถ่ายโอนภารกิจให้องค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติการเฝ้าระวังดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในท้องถิ่นกำหนดให้ชัดเจน ควรให้มีการถ่ายโอนภารกิจด้านสาธารณสุขพร้อมทั้งบุคลากรให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลให้และกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจนเพื่อให้การดำเนินงานด้านสาธารณสุขมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณในองค์การบริหารส่วนตำบลเพียงพอ และกำหนดงบประมาณให้ใช้ในการป้องกันและควบคุมโรคให้ชัดเจนและให้ อบต. ถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดเพื่อป้องกันการเปลี่ยนแปลงงบประมาณไปใช้เรื่องอื่น ซึ่งแผนการกระจายอำนาจอยู่ในช่วงระยะเวลาการถ่ายโอนอำนาจและหน้าที่อยู่ในระยะที่ 2 ระยะเวลา 1-10 ปี (พ.ศ. 2544-2553) โดยกำหนดการจัดสรรภาษีและเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีพ.ศ.2549 ไม่น้อยกว่าร้อยละ 35ของรายได้รัฐบาล

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ก่อนดำเนินการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลต้องหาข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์โรคไข้เลือดออกให้ชัดเจน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาได้ตรงกับสาเหตุของปัญหาควรจัดประชุมประชาคมหมู่บ้าน และประชาคมตำบลเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาโดยเฉพาะเพื่อค้นหาและความต้องการของชุมชน และร่วมกันวิเคราะห์โยงโยสาเหตุของปัญหาที่แท้จริง ไม่ดำเนินการสอดคล้องไปกับการประชุมเรื่องอื่นๆ เพราะจะไม่ได้กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการ และไม่ได้ปัญหาที่แท้จริงของชุมชน อบต. ดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาองค์กรส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2546 โดยเคร่งครัด ประสานงานและประชาสัมพันธ์ให้ชุมชน ผู้นำชุมชน อสม. และหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องทราบเพื่อร่วมกันจัดทำแผน สาธารณสุขต้องรายงานข้อมูลสถานการณ์การเกิดโรคไข้เลือดออก ผลการสำรวจลูกน้ำยุงลาย ให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบทุกเดือน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล รับผิดชอบให้ความรู้แก่ประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

ควรศึกษากระบวนการและวิธีการให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์และแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และศึกษาด้านความรู้ความเข้าใจในบทบาทตามแนวทางการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการกระจายอำนาจ

บรรณานุกรม

1. กรมการปกครอง. 2539. **คู่มือพนักงานส่วนตำบล**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น
2. กรมส่งเสริมการปกครอง. 2546. **คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น**. ม.ป.ท.
3. กรมควบคุมโรคติดต่อ. **แนวทางการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น**. นนทบุรี: โรงพิมพ์องค์การส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
4. กมล สูดประเสริฐ และคณะ.(2523). **การประเมินผลการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ.

ปีที่ 22 ฉบับที่ 8 เดือนมิถุนายน 2551

